

3. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2014р.(Статистичний збірник)// Державна служба статистики України. – К, 2015. – 254 с.

Володимир КОСТЕЦЬКИЙ

Тернопільський національний економічний університет

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Ринкова економіка неможлива без підприємництва – форми господарювання, котра позитивно впливає на соціально-економічний розвиток суспільства саме через забезпечення зайнятості та добробуту значної частини населення. Тобто підприємницький сектор є гарантом стабільності економіки та підвищення рівня життя її громадян [4, с. 166].

Відмінною рисою сучасної економіки є зростаюча динаміка зовнішнього середовища функціонування бізнесу і ускладнення механізмів її впливу на діяльність підприємницьких структур. При цьому під зовнішнім середовищем системи (підприємницької структури) розуміється сукупність об'єктів, інститутів, що знаходяться за межами системи, зміна ключових властивостей яких може трансформувати стан системи [3, с. 180].

Світова практика дослідження зовнішнього середовища суб'єктів підприємницької діяльності спрямована, насамперед, на оцінку інституційного контексту підприємництва – законодавства, інфраструктури, ринків, державної політики, соціально-культурних стереотипів, а також зовнішніх чинників підвищення ефективності бізнесу – розвиток фінансового ринку і ринку праці, технологічне оснащення, вища професійна, додаткова і бізнес-освіта [1, с. 95]. Індекс легкості ведення бізнесу враховує податкову ситуацію, доступність кредитів, вимоги до контрактів, юридичні процедури, по'язані з відкриттям / закриттям бізнесу, реєстрацією майна, прийомом на роботу співробітників тощо [6].

Проте глобальні тенденції сучасних економічних процесів обумовлюють необхідність врахування все більшої кількості екзогенних змінних підприємницької діяльності. У нестабільному зовнішньому середовищі механізм впливу ризику і невизначеності, що є характерними рисами бізнесу, на процес прийняття управлінських рішень суб'єкта господарювання істотно ускладнюється, оскільки спрогнозувати поведінку ринку та ринкових факторів з високим рівнем достовірності неможливо.

Тому, одним із головних завдань для суб'єктів підприємництва в умовах динамічного, змінного і невизначеного навколишнього середовища є збереження підприємства на досягнутому рівні й уже на цій основі забезпечення безперервності його розвитку.

Підприємництво як самостійна, ініціативна, господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку, виступає як

особлива форма економічної активності. Основа підприємництва – вільний вибір підприємцем видів підприємницької діяльності; самостійне формування програми діяльності, вибір постачальників та споживачів продукції, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів [5, с. 55].

Ефективність господарської діяльності підприємства – це економічна категорія, що відображає співвідношення між одержаними результатами від господарської діяльності та витраченими на її досягнення ресурсами, причому при вимірюванні ефективності ресурси можуть бути представлені або в певному обсязі за їх первісною (переоціненою) вартістю (застосовувані ресурси), або частиною їх вартості у формі виробничих витрат (виробничо-спожиті ресурси) [2, с. 185]. Якщо при цьому врахувати, що результати виробництва не лише є різноманітними, але й можуть бути представлені у різних формах: вартісній, натуральній, соціальній, то стає очевидною необхідність в ідентифікації категорії ефективності господарської діяльності відповідно до тих аспектів діяльності підприємства, які важливо проаналізувати й оцінити.

Ефективним слід вважати підприємство, яке за мінімальний проміжок часу досягає максимальних результатів при мінімальному використанні ресурсів, використовує фактори внутрішнього та зовнішнього середовища з урахуванням інноваційного розвитку.

Для оцінки ефективності діяльності підприємства слід діагностувати систему таких показників ефективності: 1) виробничої діяльності; 2) використання необоротних активів; 3) використання трудових ресурсів; 4) використання матеріальних ресурсів; 5) використання фінансових ресурсів; 6) розрахунків з дебіторами і кредиторами [2, с. 186].

Статичний аналіз цих показників покаже досягнутий рівень ефективності діяльності підприємства. Ретроспективний, оперативний, прогнозний та комплексний аналіз через визначення факторів впливу на ефективність діяльності підприємства буде індикатором виявлення трансформаційних процесів відтворення ресурсів підприємства, а оцінка управління ефективністю діяльності підприємства через методи моніторингу, експрес-діагностики та моделі «результат-витрати» дає об'єктивне визначення ефективності діяльності підприємства.

На основі отриманих результатів керівництво суб'єкта господарювання має прийняти належні управлінські рішення, які б сприяли подальшому зростанню та розвитку його діяльності.

В умовах нестабільного зовнішнього середовища загострюється конкурентна боротьба, що змушує систему управління підприємницькою структурою відрізнитися певними конкурентними перевагами. При цьому забезпечення конкурентних переваг через оптимізацію системи управління за рахунок забезпечення більш ефективного функціонування всіх елементів даної системи, а також забезпечення взаємодії між ними виступає в якості найважливішого чинника стійкості суб'єкта господарювання до коливань зовнішнього середовища. Від того, як організована система управління, в значній мірі залежить успіх підприємницької діяльності. У цьому зв'язку

проведення організаційних змін є ключовим аспектом процесу реагування суб'єкта господарювання на зміни, що відбуваються у зовнішньому середовищі.

Одним із сучасних методів підвищення ефективності управління діяльністю суб'єкта господарювання є адаптивний підхід до формування системи управління.

Мета адаптивної системи управління полягає в своєчасному усуненні або, принаймні, зменшенні негативного впливу різних збурень у зовнішньому середовищі підприємницької структури. Основні особливості функціонування даної системи управління полягають у наступному: інтегративним елементом діяльності підприємницької структури виступає її стратегія; консультативний характер взаємодії ієрархічних рівнів підприємницької структури; горизонтальна організація взаємодії співробітників підприємницької структури.

Для якісного управління необхідно застосовувати наступні стратегії [1, с. 98]:

1. Ринкова стратегія: організація каналів взаємодії з клієнтами, набір конкурентних переваг, організація клієнтської служби.

2. Стратегія управлінського іміджу: цілі в галузі фінансів, цілі у сфері стратегічних пріоритетів, мета інфраструктурного розвитку.

3. Стратегія управління: структура управління, організація процесу прийняття рішень, механізм фінансування діяльності.

4. Стратегія організації бізнесу: стратегія розвитку оргструктури, кадрова стратегія, територіальна стратегія, інформаційна стратегія.

У якості факторів, що визначають ефективність адаптивної системи управління, можна виділити наступні: підготовка і прийняття рішень, адекватних умовам зовнішнього середовища; поліпшення процесів інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень; скорочення адміністративно-управлінського персоналу і, як наслідок, скорочення витрат; скорочення термінів узгодження управлінських рішень. При цьому найважливішою умовою ефективної роботи адаптивної системи управління є викоористання елементів ризик-менеджменту як механізму зниження впливу нестабільного зовнішнього середовища.

Таким чином, формування сучасної системи управління ефективністю діяльності суб'єкта господарювання дозволяє значно знизити ризики його функціонування в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Література

1. Архипов А.Ю. Управление деятельностью предпринимательской структуры в условиях нестабильной внешней среды / А.Ю. Архипов, А.А. Семин // Terra Economicus. – 2012. – Т. 10. – № 2. – С. 95-100.

2. Бедринець М.Д. Ефективність діяльності суб'єктів підприємництва в сучасних умовах господарювання / М.Д. Бедренець // БІЗНЕС ІНФОРМ. – 2013. – № 4. – С. 183-190.

3. Нагорянская Н.В. Основы формирования адаптивного управления промышленным предприятием / Н.В. Нагорянская // Экономика строительства и городского хозяйства. – 2008. – Т. 2. – № 3. – С. 178-182.

4. Налукова Н. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: сутнісно-аналітичний аспект / Н. Налукова // Галицький економічний вісник. – 2011. – №1(30). – С. 166-174.

5. Турило А.М. Оцінка результативності ефективності продуктивності і збитковості підприємства: монографія / А.М. Турило, А.А. Турило. – Кривий Ріг: Етюд-Сервіс, 2010. – 196 с.

6. Peng M.W. An institution-based view of international business strategy: a focus on emerging economies / Peng M.W., Wang D., Jiang Y. // Journal of International Business Studies. – 2008. – Vol. 39.

Ярослав КОСТЕЦЬКИЙ

Тернопільський національний економічний університет

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФІНАНСУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасний суспільно-економічний стан аграрного сектора України вимагає розробки стратегічних напрямів аграрної політики направленої на зупинення спаду і нарощування сільськогосподарського виробництва на основі застосування досягнень науки і техніки. Для цього сільськогосподарським виробникам необхідно залучати як зовнішні, так і внутрішні інвестиції. Хоча в останні роки спостерігається пожвавлення інвестиційної активності через державні програми, проте частка дострокових кредитів у цій сфері залишається досить низькою, підприємства у своїй більшості не мають власних ресурсів не тільки для інвестицій, але й для покриття поточних витрат. Тому усі подальші процеси реформування агропромислового комплексу та забезпечення його ефективного розвитку залежатиме від виваженої політики інвестування та проведення структурних трансформацій.

Впровадження у виробництво нових технічних засобів, машин, знарядь праці та сучасних технологій вимагає залучення у виробництво додаткових інвестицій, відбору підприємствами пріоритетних напрямів інвестування. Виходячи із цього, на даному етапі реформування постає важливе завдання – побудувати інвестиційно-орієнтовану і конкурентоспроможну економіку, здатну забезпечити якість життя на рівні європейських стандартів. В цих умовах система розвитку регіонів та розроблені для них концептуальні програми соціально-економічного розвитку мають стати дієвим інструментом реалізації економічної політики держави та переведення економіки України на постіндустріальну модель розвитку.

Основним завданням державної підтримки сільськогосподарських виробників є досягнення їх фінансової стабільності, створення умов для розширеного відтворення виробництва, забезпечення конкурентоспроможності продукції в умовах членства в СОТ, досягнення стабільного надходження в необхідних обсягах основних видів вітчизняного продовольства до споживачів.

Поряд із зовнішніми чинниками інвестиційно-інноваційного розвитку регіону для забезпечення дохідності об'єктів господарювання, особливе місце